

Список використаних джерел:

1. Білик М. Д. Управління дебіторською заборгованістю / М.Д. Білик // Фінанси України. – 2008 – № 12. – С. 24.
2. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах: навч. пос. [для студ. вищ. навч. закл. спеціальності 7.050.106 «Облік і аудит»] / Ф.Ф. Бутинець, Л.Л. Горецька. – Житомир: П.П. «Рута», 2003. – 544 с.
3. Соколов Я. В. Основы теории бухгалтерского учета. / Я.В. Соколов – М.: Финансы и статистика, 2000. – 234 с.
4. Організація бухгалтерського обліку: Навч. пос. [для студ. вузів спеціальності 7.050.106 «Облік і аудит»] / Ф. Ф. Бутинець, О. В. Олійник, М. М. Жигун, С. М. Шулепова; [2-ге вид., доп. і перероб.] – Житомир: ЖІТІ, 2001. – 576 с.

Науковий керівник: к.е.н., доцент Данилюк І. В.

*Густі Олександр,
студент групи РКЗ-51*

ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ І СТАНОВЛЕННЯ СИСТЕМИ «ДИРЕКТ-КОСТІНГ»

В умовах жорсткої конкуренції, що є невід’ємним атрибутом ринкової економіки, використання традиційних методів управління не завжди дає бажаний ефект. Тому на перший план виходять більш сучасні методи управління, обліку і контролю, використання яких дозволяє підприємству не тільки вижити, а й підвищити свою конкурентоспроможність і добитися успіху. Цьому сприяє впровадження сучасних систем обліку витрат і калькулювання собівартості продукції, що відповідають ринковим умовам господарювання. Однією з таких систем є система «директ-костінг».

Історично маржинальний підхід почав використовуватися в західних країнах тоді, коли вичерпала себе модель екстенсивного розвитку виробництва і їй на зміну прийшла нова модель – модель інтенсивного розвитку. Використання цієї моделі вимагало вирішення стратегічних завдань управління на основі чіткого розподілу витрат на прямі і непрямі, основні і накладні, постійні і змінні, виробничі і періодичні.

Важко стверджувати, хто з учених стояв біля витоків теоретичного обґрунтування такої класифікації витрат. Ще в 1781 році Т.Е. Клішштейн в своїй книзі «Вчення про альтернативи в обліку» на прикладі металургійного виробництва показав, як прямі витрати потрібно відносити на окремі фази (переділи): добувне виробництво; вугільне; переробка шлаків; плавка; ковальське виробництво. А накладні витрати, на його думку, слід було списувати прямо на рахунок результатів за період.

Пізніше, в 1869 р., Ж. Курсель-Сенель у книзі «Теорія та практика підприємництва в землеробстві, ремеслі й торгівлі» запропонував розділити витрати на «особливі» та «загальні», де «загальні» змінювались в тому ж співвідношенні, що і обсяг поставки товарів, а «загальні» витрати виступали постійними в певних межах.

В 1887 р. вийшла праця англійців Дж.М.Фелса та Е.Гарке «Виробничі рахунки: принципи і практика їх ведення». Основне нововведення полягало в поділі загальної суми витрат на фіксовані та змінні. При цьому вважалось, що зміна фіксованих витрат прямо не залежить від видів господарської активності чи обсягу виготовленої продукції.

Початком наступного етапу розвитку теорії управління витратами стало розроблення класифікації витрат Дж. Манномом, який в 1891 р. ввів поняття накладних витрат, тобто таких, що не можуть бути безпосередньо віднесені на одиницю продукції, що дозволило зосередитися на витратах, пов'язаних з виробництвом, а отже, більш достовірно визначати результати виробничої діяльності.

У 1899 році німецький учений О. Шмаленбах в статті «Бухгалтерія і калькуляція у фабричній справі» простежив відмінності між прямими витратами покупця і непрямими витратами. Крім того, в даній статті були введені поняття «первинні накладні витрати», «вторинні накладні витрати», «постійні витрати», «змінні витрати», «прогресивні витрати» і «дегресивні витрати». О. Шмаленбах вже тоді вважав теоретично правильним віднесення на конкретних покупців тільки первинних накладних витрат, і покриття вторинних за рахунок валового прибутку. Ідея ж організації обліку сум покриття вперше була висловлена в його роботі «Основи обліку собівартості і політика цін» (1902 р.), але вважається, що родоначальником даної концепції є Джонатан Гаррісон.

На необхідність чіткого розмежування витрат на постійну і змінну їх частини вказував також у 1903 році Р. Гесс. До постійних витрат він відносив всі ті статті, які передбачають підготовку підприємства, до загальних змінних витрат – елементи, що залишилися.

Вперше залежність витрат від обсягу виробництва обґрунтував Дж. Кларк. У 1923 році він запропонував поділяти валові витрати виробництва, залежно від обсягу виробництва, на постійні і змінні. До постійних він відносив амортизацію основного капіталу, витрати на утримання адміністративного і технічного персоналу, підтримку устаткування в належному стані, утримання збутової мережі, суму звичайного прибутку на задіяний капітал; до змінних – вартість сировини, матеріалів, електроенергії, робочої сили, експлуатації устаткування та ін., що змінюються залежно від величини обсягу виробництва.

У 1936 році, розвиваючи ці ідеї, американський економіст Джонатан Гаррісон створив учення "директ-костінг", згідно з яким у складі собівартості необхідно враховувати тільки прямі витрати. Спочатку ця концепція не отримала широкого визнання і лише згодом «директ-костінг» став переважаючим методом обліку витрат.

У 30-і роки ХХ століття дослідженнями в області системи «директ-костінг» займалися Вальтер Раутенштраух, Джон Х. Уільямс, Чарльз М. Кноппель. Ними були розроблені графіки проміжного бюджету і критичного обсягу виробництва. За допомогою цього графіка можна було прослідкувати зв'язок між показниками обсягу, собівартості і прибутку.

Значний внесок у розвиток ідеї «директ-костінгу» вніс До. Румель. Сутність ідей До. Румеля полягає в розділенні витрат, пропорційних обсягу, і витрат, пропорційних тривалості календарного періоду. При цьому витрати, пропорційні обсягу, відносились прямо на носії витрат, а витрати, пропорційні тривалості періоду, збиралися як нерозподілені в одному блоці.

Значний вклад в розвиток «директ-костінгу» зробив К.Ате, розділивши блок постійних витрат на витрати на виріб; витрати на групу виробів; витрати за місцями виникнення; витрати виробничих підрозділів; витрати підприємства. Це поклало початок системі багатоступінчатого обліку сум покриття або граничних витрат.

Після другої світової війни система «директ-костінг» почала розвиватися швидкими темпами. Широкого поширення набули розрахунки, пов'язані із знаходженням точки критичного обсягу виробництва.

Фактичне впровадження системи «директ-костінг» в США відноситься до 1953 року, коли Національна асоціація бухгалтерів-калькуляторів в своєму звіті опублікувала опис цієї системи. У 1961 році нею був опублікований другий звіт, де дослідженню піддалися 50 великих фірм, що застосовують дану систему.

В даний час «директ-костінг» широко поширений у всіх економічно розвинених країнах. У Німеччині і Австрії даний метод отримав назву «облік часткових витрат» або «облік суми покриття», у Великобританії його називають «обліком маржинальних витрат», у Франції – «маржинальна бухгалтерія» або «маржинальний облік». При розгляді цієї системи у вітчизняній літературі часто зустрічається термін «облік обмеженої, неповної або скороченої собівартості». На наш погляд, прийнятною назвою для цієї системи є термін: «маржинальний метод обліку», оскільки основним показником при системі «директ-костінг» є маржинальний дохід.

У вітчизняних фахівців є два погляди на предмет «директ-костінгу». З погляду одних, це метод обліку витрат. Інші схильні вважати його методом калькулювання. На нашу думку, «директ-костінг» є системою управлінського обліку. А тому окрім власне обліку і калькулювання ця система включає ще і використання цих даних для ухвалення рішень, планування і контролю.

Науковий керівник: к.е.н., доцент Михайлишин Н.П.

*Джугла Наталя,
студентка групи РКМ-51*

СУТНІСТЬ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

Найбільш важливою і значною частиною активів підприємства, що займають особливе місце у складі майна та домінуючі позиції у структурі витрат підприємств різних сфер діяльності є запаси. Вони відносяться до оборотних активів, тому що можуть бути перетворені на грошові кошти протягом року або одного операційного циклу.

Дослідження економічного змісту виробничих запасів приділяли увагу у своїх працях вітчизняні вчені-економісти: Білуха М.Т., Бутинець Ф.Ф., Герасимович А.М., Голов С.Ф., Завгородній В.П., Кужельний М.В., Кулаковська Л.П., Павлюк І.В., Савченко В.Я., Сопко В.В.

В обліковій літературі зустрічаються багато різних понять, пов'язаних із запасами, проте, слід врахувати, що кожне з них має власне тлумачення.

Згідно з П(С)БО 9 «Запаси» включають активи, які: